

Türkiye düzlüğe nasıl çıkar?

HAKAN PAKSOY

Türkiye düzlüğe nasıl çıkar?

Hakan Paksoy

Basit bir soru gibi geliyor ama şartlar öyle demiyor. Türk tarihinin en zorlu dönemlerinden birisini yaşıyoruz. Aslında bu sorunun ilk cevabı içeride mi, dışarıda mı, sorusu olmalı. İçeride ve dışarıda, problem yaşanmayan hiçbir alan yok. İçeride hem devletin bütün birimleri neredeyse çökmüş hem de toplum ekonomik ve sosyal anlamda bunalmış vaziyette. Seçimler yaklaştıkça karmaşıklık da artıyor. Her biri ayrı ayrı büyük mesai gerektiriyor.

2017 sonunda yazdığım, *Türkiye'nin Rotası* kitabıma da aldığım, [“Yönetenlerin Yönetemez Hâle Geldiği Ülke: Türkiye”](#) başlıklı yazıda, *“Bu badire atlatılabilir mi? Elbette atlatılır. Ancak ciddi, tutarlı ve millî bir siyaset izlemek bunun ilk şartı. Peki, bu siyaset nasıl olmalı? Bu sorudan evvel, ‘Bu siyaseti kim oluşturmalı ve yönetmelidir?’ sorusu sorulmalı.”* diyordu. Aradan beş koca yıl geçti, problemler çok büyük bir çığ oldu. Ama bu cümleler hâlâ geçerliliğini koruyor.

Ciddi, tutarlı ve millî bir siyaset izlenmelidir. Bu tartışılmaz doğru. Ancak millî politikayı *“Gelişmiş demokrasilerde konuya ilişkin mümkün politika”* diye tarif edenlerin bunu yapamayacağı ortaya çıkmıştır. Özellikle uluslar arası ilişkilerde mümkün olma şartları her an değişkendir. Sadece Kıbrıs millî meselemizde Annan Planı referandumu bile bunu açıklamaya yetecektir. Artık öncelikli ve acil cevaplanması gereken soru soru, **bu siyaseti kim oluşturmalı ve yönetmelidir, sorusuna cevap bulma zamanıdır.**

Ben bu sorunun cevabını daha çok Mısır ve Suriye meselesine bakarak vermeye çalışacağım.

Çözülmesi gerekenler

Aslında bilinen meseleler. Türkiye'yi yönetenler, Müslüman devletlere karşı batılı emperyalistlerle proje ortaklığı yapınca, Müslümanlarla işler karıştı. Devlet yönetimi sokakta siyaset yapmaya benzemiyordu. Belediyede olduğu gibi de olmuyordu. Uluslar arası ilişkiler ideolojilerin dar kalıpları içine de sığmazdı. Böyle olunca çok büyük problem sahaları oluştu. Mısır, BAE, Suudi Arabistan, Irak, Suriye, Tunus, Fas, Cezayir, Libya, İran... Akla gelen gelmeyen birçok devletle ara bozuldu. Hatta üzerine ideoloji kurgulanan, uğruna hayatlar harcanan Filistin'in bile adı edilmez oldu. Bir tek Katar kalmıştı. Katar emirini de darbeyle devrilmekten kurtarmakla bu sağlanmıştı.

Mısır Başkanı Sisi ile Katar'da 45 dakika görüşüldüğünü bizzat Cumhurbaşkanı Erdoğan açıkladı. Devamının geleceği anlamında açıklamalar yapıldı. Suriye Devlet Başkanı Esat'la da görüşme arzuları ortaya kondu. Bunu da Erdoğan açıkladı.

Her iki devlet başkanına *“Katil, zalim, eli kanlı, diktatör, darbeci”* gibi sıfatları da Cumhurbaşkanı Erdoğan kullanmıştı. BM Genel Kurulu için gittiği ABD'de Sisi'yle aynı masada oturmamak için yemeğe katılmadı. Mısır'da, Kahire Üniversitesinde konuşma yaparak laikliği de tavsiye etmişti. Benzer konuşmayı Libya'da da yaptı. Laikliği *“Bir Müslüman olarak, laik bir devleti yönetirken bütün inanç gruplarına devlet eşit mesafede olur”* diye tarif etmişti. Hâlbuki inanç grubu doğrudan dinleri tanımlamaz. Grup ifadesi kavrama farklı bir anlam yüklediğini göstermektedir. Buradaki grup, İhvan gibi ideolojik yapılanmalarla tarikat ve cemaatleri de içine alır. Bu **‘gruplar’** yaklaşımı siyasette de kendini gösteriyor. *“Kürt, Türk, Çerkez, Laz... hep birlikte Türkiye'yiz”* cümlesindeki millete etnik grupların birlikteliği bakışı da bu anlayışın ürünü. Hâlbuki din de devlet de tek başına insanı muhatap alır. Tanrı'ya karşı insan, devlete karşı birey sorumludur.

Müslüman ülkelerle ilişkilere bu grup anlayışı hâkimdi. Çünkü kendileri de İhvancıydılar. Bütün şekillenme bunun üzerinden gerçekleşti. Bu da ilişkiler etkiledi. Bizim aramızın bozulduğuyla da Yunanistan devreye girdi. Mısır, Katar'daki tokalaşma ve görüşmeden hemen sonra Yunanistan'la bir dizi anlaşma imzaladı.

Komşudaki yangın evi tehdit eder

Suriye'de de benzer süreç yaşandı. Orada da İhvancı ideoloji ilişkilerde yine belirleyiciydi. İç savaş uzadıkça problem büyüdü. ABD Suriye'ye rağmen orada. Rusya ve İran Suriye tarafından çağrıldı. Türkiye, güvenliğine yönelik tehdit yüzünden girmek zorunda kaldı.

Suriye'deki kargaşa için Astana Süreci başlatıldı. Bu süreçte Türkiye de garantör ülke. Türkiye, İran ve Rusya arasında liderler zirveleri toplantı. Ancak bu zirveler alınan kararlarla Suriye'de yaşananlar hiç uyuşmadı. Baştan beri uygulanan politikalar yüzünden de ABD sahada bayrak dalgalandırmaya devam ediyor. Fırat'ın doğusunda PYD/PKK devletçisi kurulmak üzere. Fiilî olarak da var zaten. Ancak Irak'ta olduğu gibi anayasal bir sonuç henüz alınmamış durumda. Irak, Arap cumhuriyeti iken, Arap Kürt devleti oldu. Fakat, Suriye hâlen bir Arap millî devleti.

Daha da önemlisi Suriye'deki teröristlerin devleti hayata tam geçerse Irak'takiyle birlikte hem Akdeniz'e doğru hem de Türkiye'ye doğru tazyik etmeye başlayacaktır. Hatta şimdiden bu zorlama hissediliyor. Suriye'yle diplomatik ilişki kurulması bu baskıdan kurtulmaya yardımcı olacaktır. Hem geleceğimizi tehdit eden Suriyeli sığınmacılar meselesinin çözümü de kolaylaşır.

Bütün bunlarla birlikte Cumhurbaşkanı Erdoğan çok uzun zamandan beri yapılan uyarılara rağmen Suriye'yle görüşmeyi reddediyordu. Astana Süreci'nde de Adana Mutabakatına vurgu yapılmasına rağmen olmadı. Başka yol kalmadığı anlaşılınca, *siyasette küslük olmaz* diyerek Esad'la görüşmeyi arzu ettiğinin işaretini verdi. Ancak bu sefer de Esad'ın talebi reddettiğine dair haberler çıktı. Suriye sadece Cumhurbaşkanı düzeyindeki görüşmeyi değil, Dışişleri bakanlarının görüşmesini de istemedi.

Yeni bir politika

2017 sonundaki yazımda, “Şimdiye kadar izlenen ve değişmediği görülen; yanlışlıklarla ve aldandırlıklarla dolu, ideolojik hedeflerine kilitlenmiş, Türk kimliği ile kavgalı bir yönetim sürdürülebilir olmaktan çıkmıştır. Böyle bir yönetim, olaylar karşısında rüzgârda uçan yaprak misali, mütemediyen büyük savrulmalar yaşamakta.” demiştim.

Bugün bu savrulmaların muhataplarımız için büyük avantajlara döndüğü görülüyor. Onların da bunu sonuna kadar kullanacakları anlaşılıyor. Yazımı da yeni bir kadroyla, Türkiye'nin daha kolay manevra yapabilecek bir rahatlığa kavuşacaktır diyerek bitirmiştim.

Kadro yeni olabilir belki ama siyaset ne kadar yeni olur, tartışılır. Çünkü yeni dediğimiz politikalar yirmi yıldır yapılanların tersi olacak. Ya da yapılmayanlar yapılacak, yapılanlar yapılmayacak. Ama şu dikkatlerden kaçmamalı. Yapılması gerekenler büyük ölçüde daha önce yapılanlardı da zaten. Mesela, Türkiye, 21'inci yüzyıla kadar komşularının iç işlerine karışmamış, hiçbir şekilde taraf olmamıştı. Sadece kendisini ilgilendiren hususlarda sesini yükseltti. Bölücübaşının Suriye'den çıkışı ve Adana Mutabakatı böyle bir ses yükseltmenin sonucuydu.

Dış meseleler aynı zamanda iç meselelerle de irtibatlı. Hem halkın desteği açısından ilişkili hem de devlet yapısının sağlıklı çalışmasıyla. Her ikisi çok büyük sorunlarla boğuşuyor. Devletin işleyişinde ciddi problemler var. Her sektörde büyük dağınıklık var. Konumuzun merkezindeki TSK'nın

durumuna baktığımızda bu görünüyor. Mesela Millî Savunma Bakanı'nın gittiği yerlerde birlik komutanlarından, "*Emir ve görüşlerinize hazırdır komutanım*" tekmilini alması bile problemi tek başına ortaya koyuyor. Sanki bakan değil de genelkurmay başkanı. Bir tek üniforması yok.

Devletin bu dağınıklığının farkında olanların, yeni bir kadro geldiğinde meselenin çözümü zorlaşacak faturası kabarcaktır düşüncesi doğru değildir. Ayrıca **yirmi yıldır yaşananların sorumlularıyla devam ederek** sorunların çözüleceğini düşünmek akılcı olmaz. Artık değişiyorlar, hem artık hatalara izin verilmez yaklaşımı da doğru değildir. Bu kadar büyük savrulmaları yaşatanların yeniden politika değiştirmeyeceğinin garantisi de yoktur.

Türkiye, yarınlara daha emin yürüyecekse kadro değiştirmek zorundadır.